Kirjoittanut O. RELANDER.

Karjalan Kuvia

HELSINGIN YLIOPISTON KIRJASTON
1964
931

WEILIN & GÖÖS'IN
Kirjansitomatehdas
HELSINGISSÄ

KARJALAN KUVIA

KIRJOITTANUT

O. RELANDER

KUVAT J. BACKMANIN VALOKUVIEN MUKAAN

HELSINGISSÄ
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖN KIRJAPAINOSSA JA KUSTANTAMA
1898

Var.

KARJALAN KUVIA

KIRJOITTANUT

O. RELANDER

KUVAT J. BACKMANIN VALOKUVIEN MUKAAN

HELSINGISSÄ
WEILIN & GÖÖS'IN OSAKEYHTIÖN KIRJAPAINOSSA JA KUSTANTAMA
1893

Sisällys.

	Sivu
Karjala	1
Sortavala	3
Sortavalasta etelään	14
Laatokka	20
Kaarnesaari	24
Niemelä ja Yhinlahti	26
Sortavalasta itäänpäin	29
Kirjavalahti	31
Impilahti	34
Pitkäranta	37
Sisämaahan	41
Ruskeala	42
Värtsilä	45
Itä-Karjala	48

Kuvien luettelo.

Sortavala. — Sortavala. — Kekrinlahti. — Tamhanka. — Laatokka. — Kaarnesaari. — Kaarnesaari. — Niemelä. — Yhinlahti. — Tulola. — Ristijärvi. — Impilahti. — Pullinvuori. — Haukkalahti. — Rautakujat. — Majatsalmi. — Pitkäranta. — Sumerian mylly. — Sumerian mylly. — Jananus. — Hämeenkoski. — Tirrin mylly. — Ruskeala. — Marmorilouhos. — Marmorilouhos. — Värtsilä. — Värtsilä. — Tolvajärvi. — Tolvajärvi. — Tolvajärvi.

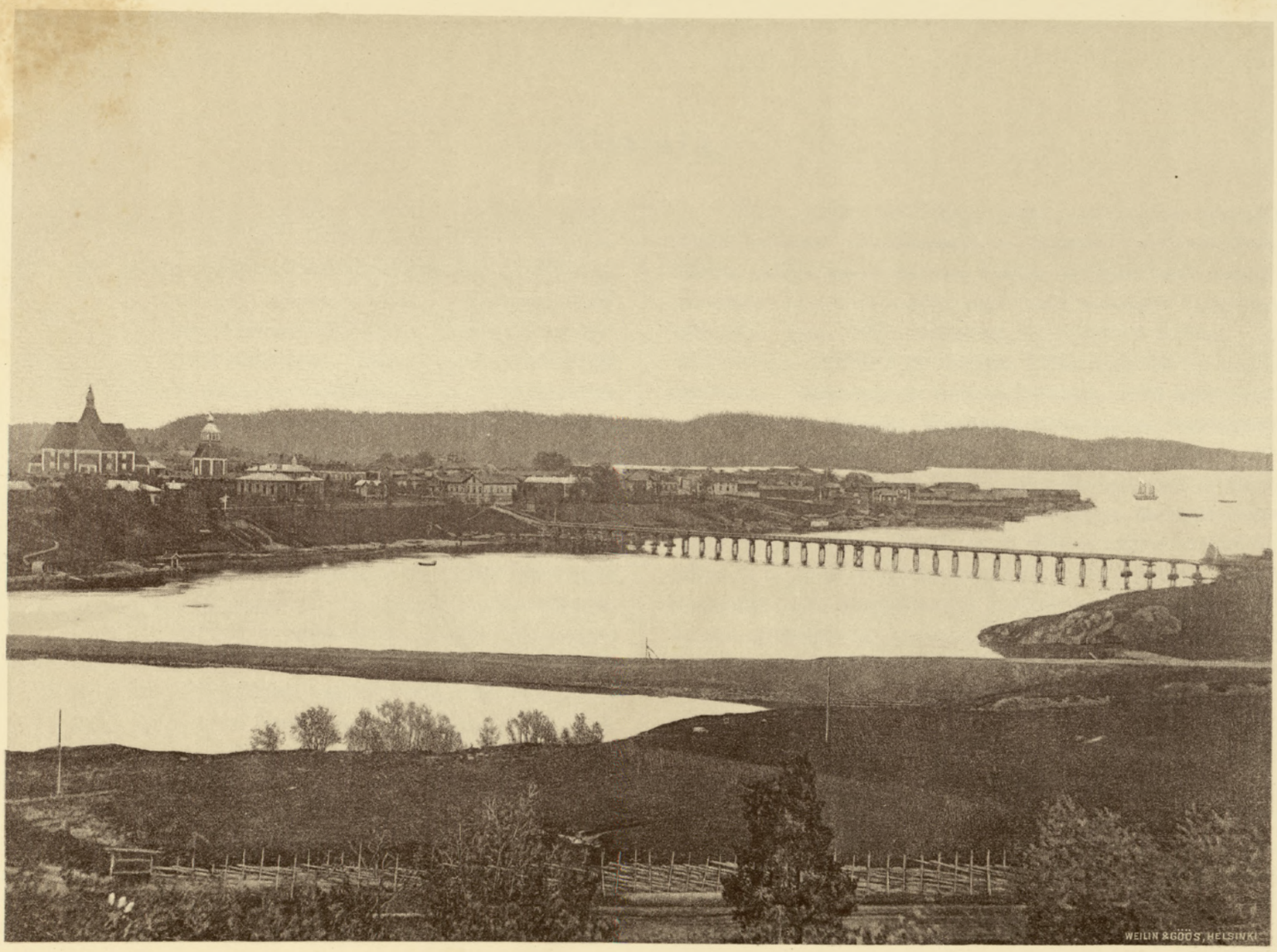

SORTAVALAN KAUPUNKI.

Karjala.

Yli koko Suomen on Karjala tunnettu kauniiksi. Samalla on Karjalaan useiden käsityksessä liittynyt jonkunlainen sadullisuus, ehkä runollisuus. Karjala on ollut muusta Suomesta erotettuna, aikoinaan historiallisten rajojenkin kautta, myöhemmin etäisyyden ja vaillinaisten, hankalain kulkuneuvojen kautta. Henkisetkin yhdyssiteet ovat tämän vuoksi olleet höllemmät. Sen henkisen virkeämmän elämän, joka Länsi-Suomessa jo aikaisempina aikoina vallitsi, oli usein vaikea päästä tänne vaikuttamaan. Vielä oli kansalla täällä monenlaisia vaikeuksia kestettävänä, joista muualla Suomessa ei paljon tiedetty. Myöhempinäkin aikoina on Karjalaa vähän tunnettu, vähän muistettu, aivan viimeisiä vuosikymmeniä lukuun ottamatta. Karjalassa on sen vuoksi kansan sivistys jäänyt alhaisemmalle kannalle, olot, tavat, elinkeinot pysyneet alkuperäisempinä. Mutta samalla on Karjalassa runsaammassa määrin rehottanut kansan omintakeinen sivistys. Karjalassa on vielä meidän vuosisadallamme täydessä kukoistuksessaan kukoistanut kansanrunous, kaikkine haaroineen, runot, eepilliset ja lyyrilliset, loitsut, sadut, sananlaskut, arvoitukset. Eivätpä ne vieläkään ole täydelleen sukupuuttoon kuolleet, vielä niitä siellä täällä muistellaan. Karjalassa myös monet muut vanhat kansalliset tavat, kalut, puvut, koristukset ovat säilyneet. Kansan henkisen elämän tutkijalle, sanan laveimmassa merkityksessä on Karjala ollut aarreaittana, josta jo toinen tutkijapolvi runsain käsin on ammentanut ja yhä ammentaa. Kansanrunoutemme aartehistoon, joka on ollut suomalaisen, kansallisen sivistyksen peruskiviä, jonka kautta Suomen maine on kuuluksi tullut yli maailman, on Karjalan ja sen kansan nimi ollut erottamattomasti yhdistetty. Siitä on Karjalaan niin monen käsityksessä liittynyt runollinen tenho. — Karjala runojen maa, sanotaan.

Viime aikoina on Karjala entistä suuremmassa määrässä herättänyt yleistä huomiota. Karjalassakin on virkeämpi henkinen elämä hereille herännyt, yhteys muun Suomen kanssa on tullut suuremmaksi. On opittu tuntemaan ne sivistystarpeet, jotka täällä kaipaavat tyydytystä. Ne monet epäkohdat, jotka täällä vallitsevat, ovat käyneet selviksi. Uusia teitä on rakennettu ja paraillaan on Karjalan radan ensimmäinen puolisko valmistumaisillaan. Elinkeinoja on koitettu kohottaa. Sekä hallitus että yksityiset ovat voimainsa mukaan koettaneet sivistystä ja toimeentuloa Karjalassa korottaa ja parantaa.

Samalla on suuren yleisön osanotto kaikenpuolin lisääntynyt. Taiteilijat ovat vuosi vuodelta yhä lukuisammin Karjalasta hakeneet aiheita taideluomiinsa. Tähän saakka se on ollut ja onpa se osaksi vieläkin tuntematon maa, josta vuosittain löydetään uusia ihailtavia. Yhä lukuisammat matkustajat joka kesä samoavat Karjalan maita pohjoisesta etelään ja idästä länteen, metsästelevät sen saloilla, laskevat sen jokia, purjehtivat sen selkiä, tutkivat sen rikasta kasvillisuutta, eläimistöä ja kivistöä, oppivat tuntemaan sen kansaa, sen kieltä, sen elämää ja ennen kaikkea ihailevat sen kaunista, vaihtelevaa luontoa.

Mutta Karjala on laaja, sen piiriin kuuluu erilaisia seutuja, joissa luonto ja olot ovat jossain määrin erilaisia. Ensinnä eteläinen Viipurin lääni, jossa lahjoitusmaiden raskaat olot ovat kansaan tuntuvimman leiman jättäneet, jossa Pietarin läheisyys on kaupittelemisen halua enimmin lisännyt. Toiseksi Pohjoisen Laatokan Karjala, jossa luonto on vuorista, jylhää, Laatokka saarista ja kalliorantaista, väki puoleksi savolaisen rodun sekaista, jossa viljava maa on vielä huonosti viljeltyä ja jossa rahdinveto viime aikoihin saakka on ollut tärkeänä sivuelinkeinona. Tästä alueesta itäänpäin itäisin

Karjala. Siellä on väestö enimmäkseen kreikanuskoista, puhdasta karjalaista rotua, tavat ja olot alkuperäisimmät koko Suomessa, sivistys myös alhaisin, maa on harvaan asuttua, metsiä, soita paljon, osaksi on se tasaista, osaksi muodostaa se hiekkavaaroja, joilla kylät usein ovat. Ja viimein Pohjois-Karjala, jossa väestö on osaksi savolaisten kanssa sekaantunutta, osaksi puhdasta karjalaista. Ajat, jolloin kansa täällä itse rajojaan puolusti, ovat sen luonteeseen jälkiä jättäneet. Maa on vuorista, karjanhoito täällä kukoistaa.

Jos luonto Laatokan Karjalassa ja itäisessä osassa Karjalaa on suurestikin erilaista, kuuluvat ne kuitenkin läheisesti yhteen. Olot ja elämän tavat ovat niissä monessa suhteessa samanlaisia. Historiallinen kehitys, menneiden aikojen vaiheet liittävät nämä osat Karjalaa lujimmin toisiinsa! Ja meidänkin päivinämme on sekä aineellinen että henkinen vuorovaikutus näiden osien välillä vilkkain.

Samoin kuin Viipuri on eteläisen Karjalan keskusta ja Joensuu pohjoisen, on Sortavala Keski-Karjalan, Laatokan Karjalan ja itäisen. Näihin keskustoihin on kunkin piirin kauppa keskittynyt ja näistä keskustoista myös henkinen elämä levittää vaikutuksiaan.

Keski-Karjalaan tahtoisin lukea koko Salmin kihlakunnan, osaksi Ilomantsin kihlakunnan, Sortavalan ja Kurkijoen kihlakunnat. Ilomantsi, Pälkjärvi ja osaksi Tohmajärvi liittyvät etnograafisessa suhteessa Keski-Karjalaan, vaikka ne lääninrajan kautta ovatkin siitä erotetut. Kansa on tässä piirissä idässä puhdasta karjalaista, lännempänä savolaisten kanssa sekoitettua. Kieli samoin idästä länteen muuttuu karjalaisesta savolaiseksi. Uskonto idässä kreikankatoolista ja lännempänä luterilaista. Jyrkkää rajaa ei ole näissä suhteissa, vaan tapahtuu muutos vähitellen. Savolainen vaikutus on tuntuva kansan luonteessa, ulkomuodossa ja kielessä Parikkalan ja Sortavalan kihlakunnissa, vähän myös Ilomantsin, mutta Salmin kihlakunnassa tuskin ollenkaan. Salmin kihlakunnan Salmin, Suojärven ja Korpiselän pitäjissä on kreikanusko melkein yksinomaisesti vallalla, Suistamossa, Impilahdella, Soanlahdella ja Ilomantsissa on toinen puoli luterilaisia. Toisissa tähän piiriin kuuluvissa pitäjissä on kreikanuskoisia vaan pienempi määrä, Sortavalassa ehkä enin.

Kreikanuskoisilla ovat tavat ylimalkaan vanhempia, sivistys alkuperäisempi ja alhaisempi. Nämä kreikanuskoiset eivät suinkaan, niinkuin muutamat näkyvät luulevan, ole venäläisiä, he ovat täysin puhtaita suomalaisia. Venäjän kieltä he eivät osaa, paitse jotakuta, joka kauppa- tai merimatkoilla on oppinut.

Kielessä on etenkin rajapitäjissä joukko venäläisiä lainasanoja, mutta ne ovat suureksi osaksi kulttuurisanoja, jotka toisissa osissa Suomea usein ovat ruotsinkielestä lainatuita. Idässä käytetään paljon muljeerattuja konsonanttia ja suhuääniä, lännempänä niiden käytäntö vähenee. Pitkät vokaalit muodostetaan yleisesti kaksoisääntiöiksi. Venäläisten lainasanojen ohella on runsas varasto alkuperäisiä suomalaisia sanoja käytännössä, joita ei muussa Suomessa tunneta.

Kansan luonne on vilkasta, usein leikkisän iloista. Tunteellinen karjalainen pian innostuu, on valmis lupailemaan, mutta hän ei ole kestäväinen, hän pian unohtaa, mitä on luvannut. Vanhoista tavoistaan hän kuitenkin pitää sitkeästi kiinni. Jos hänelle esim. selität uusien maanviljelystapojen edullisuutta, on hän ehkä valmis innostumaankin, lupaa tehdä parannuksia, mutta hän pian unohtaa koko innostuksensa, ehkä ei yritäkään parannuksien toteuttamista. Hänellä on vilkas mielikuvitus, käytöksessään on hän sievä ja ystävällinen. Ulkomuodoltaan näkee useinkin kookkaita, kauneita. Tummaverisiä tapaa Karjalassa enemmän kuin esim. Hämeessä. Yleisesti tunnettu on karjalaisen rakkaus runouteen, kansanrunouden runsas kukoistus on siihen paras todistus.

Jos Karjalaan tahtoo tutustua, on paras valita jokin kaupunki lähtökohdaksi ja siitä käsin tutustua sen piiriin. Otamme tässä Sortavalan lähtöpisteeksi, tutustumme ensin siihen ja sen vaiheisiin. Sieltä teemme sitten retkiä ympäristöön, ensinnä lähimpään, tutustuen samalla paikkakunnan elämään ja elinehtoihin, ja sitten kaukaisempaan. Käymme katsomassa Karjalan molempia suuria tehtaita, Värtsilän ja Pitkänrannan, ja poikkeamme Ruskealan marmorilouhokselle, lopuksi tehden pienen matkan Korpiselän suurille saloille ja salokyliin.

SORTAVALAN KAUPUNKI.